

Petnajsti letnik Ameriškega družinskega koledarja.

AMERIŠKI družinski koledar se je v teku 15 let od kar izhaja priljubil tako zelo, da se število njegovih prijateljev in čitateljev veča od leta do leta. Prihodnji ali 15. letnik izide v kratkem, in kot prejšnji, tvori tudi ta korak naprej v izpopolnjevanju.

Njegov informativni del vsebuje podatke o številu društev, financah, solventnosti in članstvu jugoslovanskih podpornih organizacij, spremembe v slovenskem časopisju, podatke o našem združništvu, obširen članek o političnih strankah v Ameriki, statistiko o številu monarhij in republik, podatke o slovenskih konvencijah tekom tega leta, o slovenskih knjižnicah in čitalnicah in mnoge druge.

Izmed črtic v leposlovnem delu navajamo: "Roparji", "Matejev fant se je rodil", "Telovo", "Kako smo zamorcu zadrgnili vrat", "Kamno lom", "Upornik Martin", "Za štruco komisa", "Mati in hči", "Ciganka", "V sencah nižin" itd. Izmed važnejših opisov in člankov omenjamo, "Naredba svetega Sinoda" (o izobčenju Tolstoja iz pravoslavne cerkve), "K stoletnici rojstva L. N. Tolstoja", "Moderna raziskovanja", "Velevažno odkritje na Južnem morju", "Upton Sinclair" (k njegovi petdesetletnici), "George Bernard Shaw o bodoči ženi", "Odločiti se je treba", "Pomen diletantskih gledališč pri ljudski izobrazbi", "Pismo iz Amerike" itd.

Koledar je zelo bogat na pesnitvah in še bolj na ilustracijah, katerih je v njemu nad petdeset. Razposlan bo ves v prvi polovici decembra. Ako naročila še niste poslali, se požurite. Stane posamezen izvod \$1. Koledar je lično vezan v platno. Za večja naročila popust.

Vedno več gre našega koledarja tudi v stari kraj. Iz njega vidijo doma, kaj imamo in tudi kaj bi lahko imeli, ob enem jim pripoveduje o nas. Naročnina za stari kraj je \$1.10. Pošljite nam vsoto in točen naslov, koledar pošljemo mi.

Vsa naročila naslovite "Proletarcu". Ako v vaši naselbi ni naročilo koledarja nobeno društvo, in nimate kluba JSZ., prevzemite prodajo vi. Pišite upravnistvu po pojasnila.

PROLETAREC

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1107.

CHICAGO, ILL., 29. NOVEMBRA, (NOV. 29,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

PREDLOGA, KI UNIJAM NIČESAR NE DOVOLJUJE

DENARNI KNEZI se boje samo ene stvari, in ta je, delavska organizacija. Najnovejše primere nam nudijo Nemčija in Mehiko. Po revoluciji je mehiško ljudstvo sprejelo potom svojih zastopnikov v ustavo določbe, ki mu dajejo pravico vladati v svoji deželi. Nekateri, tikajoče se razpolaganja z zemljo v Mehiki — sprejete že davno — katero so si na goljufive načine prisvojili ameriški, angleški ter drugi kapitalisti, pa je sklenilo uveljaviti, da bi imelo tudi ono koristi od svojih bogastev.

In tedaj se je začela proti takemu mišljenju Mehikancev vojna, katero vodi Wall Street ter kapitalizem sploh. Mehško ljudstvo je spoznalo, da nima moči sprejemati postav za svojo deželo, če jih noče odobriti mogočna sosedna na severu — in ta ne samo da jih ni odobrila, nego je celo zahtevala, da se jih spremeni, kajti "privatno lastnino Amerikancev in ameriške interese v Mehiki mora mehiška vlada spoštovati in protektirati."

To je Coolidgova administracija dosegla in mehiška ustava je v tem oziru zopet samo na papirju, deloma pa jo je mehiško vrhovno sodišče proglasilo za "neustavno". Nato so ameriški "interesi" začeli boj proti mehiški socialni zakonodaji, katera protektira delavce pred delodajalci. Ponudi kapitalistu prst, pa ti odgrizne roko.

Novoizvoljeni provizorični predsednik Mehike Emilio Portes Gill, je predložil 16. novembra posebni konvenciji, na kateri so bili "enako" zastopani delavci in delodajalci, zakonski načrt, ki bi uravnal razmerje med delom in kapitalom tako, da bi bili protektirani interesi "obojih", ne samo delavcev na škodo delodajalcev, kakor sedaj. Tako namreč tolmači predlogo kapitalistično časopisje. Imenovana konvencija je imela pravico dajati sugestije, a debate niso bile dovoljene. Če bi bile, bi jih dobili delavski zastopniki — kar potrjujejo sledeče glavne določbe v predlogi:

Unije delavcev v Mehiki se ne smejo pečati kot take ne s politiko, ne z verstvi. Politika je torej dovoljena samo delodajalcem, ne pa delavskim strokovnim organizacijam.

Ustanavljati gospodarska podvzvetja jim ni dovoljeno. S to določbo bi jim bilo onemogočeno vsako gospodarsko delo v združenem smislu.

Glavni odbor delavske federacije ne sme dajati navodil pridruženim unijam, kajti te morajo biti v svojem poslovanju neodvisne. Ta določba ima namen vzeti glavnemu odboru moč voditi stavko kadar je v kakem kraju prizadeta posamezna unija.

Nobena unija ne sme delodajalca prisiliti, da odslovi neunijske delavce. Idealna določba za "openshoperje"!

V stavkah in v industrialnih sporih sploh mora biti delavstvo mirno. Nasilja so strogo prepovedana, in kdor se proti tej zapovedi pregreši, bo kaznovan. To zadene seveda samo delavce.

Unija ne sme siliti delavce, da postanejo njeni člani, ako se ji nočejo pridružiti prostovoljno.

Unija ne sme sprejeti za člana nikogar, ki je agitator, niti ne oseb, ki širijo radikalno propagando.

Ali si je mogoče misliti bolj reakcionarno predlogo proti delavstvu?

Čisto na kratko se bi glasila:

Unije v Mehiki so prepovedane.

Delavcem ni dovoljeno boriti se za izboljšanje svojega življenjskega stanja.

Politika je samo za kapitaliste, delavcem je ni treba, zato jim je prepovedana.

Delavci ne smejo poslušati agitatorjev in ne smejo jih sprejeti v svoje organizacije.

Človek se čudi, kako je taka predloga od strani tako važnega funkcionarja kakor je predsednik republike v tej dobi sploh mogoča! Primero v svojih določbah ima samo v sodnih prepovedih proti organiziranemu delavstvu v Zedinjenih državah. Bila je tudi kopirana po njih in kredit zanjo, kar se besedila tiče, gre vsekakor ameriškim sodnikom v Pennsylvaniji in drugje.

En nauk pa vseeno lahko črpamo iz tega, in ta je: Kapitalizem se boji samo delavske organizacije in solidarnosti delavskega razreda.

AMERIŠKI IN EVROPSKI DELAVCI

KARL KAUTSKY

Zidovsko delavsko gibanje v Ameriki je letos praznovalo štiridesetletnico obstoja židovskih strok. organizacij. Ob tej priliki je stari pionir mednarodnega socializma, K a r l K a u t s k y naslovil na sodruge pismo, ki ga v prevodu prinašamo, ker obsega zanimivo opisovanje ameriškega delavskega gibanja in njegovega razmerja do evropskega del. gibanja.

Štirideseta obletnica United Hebrew Trades (Združene židovske strok. organizacije) je važen datum delavskega gibanja ne le Amerike, ampak vsega sveta. Naloga, oploditi razredne boje relativno mladega ameriškega proletarijata z izkušnjami stoletnega evropskega gibanja, je najprej pripadla v prvi vrsti iz Nemčije prihajajočim socijalistom. Kasneje so na njihova mesta stopili Židje iz vzhodne Evrope. In zdi se mi, da so dosegli na ameriško delavsko gibanje več vpliva, kot pa se je bilo posrečilo Nemcem pred njimi. Bolje so umeli, prilagoditi se ameriškim razmeram. Nemci so se vseljevali v času, ko je bila politična stranka v Nemčiji že močna, a strokovne organizacije slabotne. Kot strokovni organizatorji niso imeli Amerikancem kaj nuditi. Pogosto so celo pogršli bistvo strok. organizacij. V anglosaških deželah je pa postalo strokovno gibanje duša vsega delavskega gibanja.

Bolj kot nemškim se je posrečilo židovskim vseljencem, ojačiti strokovno gibanje v Ameriki. S tem so znatno izboljšali položaj ne le židovskih delavcev, ampak so pridobili tudi na nežidovski del ameriških strok. organizacij velik vpliv.

Pa še vse več so storili in še bodo storili. Uspevali so s svojim strokovnim gibanjem, ker so bili prežeti z navdušenjem, kot ga more dati velika ideja in ker jih je vodil daljnoviden pogled, kakor ga z ene strani nudi spoznanje kapitalističnega ustroja in z druge strani mednarodnost, interes za osvobodilni boj proletarcev vseh dežel. Z eno besedo: svoje uspehe s strokovnimi organizacijami imajo v veliki meri pripisati dejstvu, da so internacionalni, marksistični socijalisti. Z dejanji so pokazali, da ideje marksističnega socijalizma ne ovirajo sindikalno prakso in napredek proletarijata, kot to mislijo mnogi praktiki samo-sindikalizma, marveč ju najjačeje podpirajo.

United Hebrew Trades kažejo pot, ki ga mora hoditi celokupno strokovno gibanje Amerike, če hoče ameriško delavstvo priti do zadovoljujočega in zavarovanega položaja, kar more doseči le v socijalistični skupnosti.

Doslej so socijalistične ideje naletale na velik odpor v vrstah belih domačih delavcev Združenih držav. To v glavnem zategadelj, ker imajo ti delavci zelo visok položaj napram

ostalemu delavstvu sveta. Oni tvorijo v mednarodnem proletarijatu nekako delavsko aristokracijo, privilegiran razred. Mnogim izmed njih se zdi važnejše, ubraniti se nevarnosti, ki se je bojijo s strani konkurence drugih delavcev, kot pa boriti se proti kapitalu. S tujci so si povsem v nasprotju. Črncev ne marajo sprejeti v svoje strokovne organizacije, prepo-vedujejo dotok Azijatev in po svetovni vojni tudi Evropejcem dotok v Unijo.

Toda ta privilegirani položaj belega delavca v Združenih državah gre h koncu.

Ta položaj je nastal poprej iz tega, ker je bilo v Ameriki mnogo zemlje proste, česar v Evropi ni bilo. To je omogočilo naglo porast poljedelskega prebivalstva, obenem naglo razširjenje notranjega trga za industrijo in jače povpraševanje po delavcih. Istočasno pa so se mnogi delavci, ki niso bili zadovoljni s svojim industrijskim poslom, lahko osamosvojili kot kmetje.

To je prestalo. Mnogo je še neobdelane zemlje v Združenih državah. Toda ni več na razpolago zastoj. S tem prestanejo posebne prednosti ameriškega delavca pred evropskim.

S svetovno vojno je bil za ameriškega delavca znova ustvarjen privilegiran položaj. Vojna je Evropo strašno opustošila, dočim je prinesla Združenim državam ogromen gospodarski razmah.

To je dalo ameriškim delavcem marsikatero koristi. Oni so pridobivali, med tem ko so evropski zgubliali. Toda tudi iz tega vznikla ugodnost ameriškega delavstva ne bo večno trajala.

Poljedelsko prebivalstvo Združenih držav je že prišlo v nekak zastoj, deloma ker ni več svobodne zemlje, deloma pa tudi radi prepo-vede vseljevanja. S tem pa prihaja tudi širjenje notranjega trga v zastoj. Industrija Združenih držav je vedno bolj prisiljena na izvoz, konkurirati mora na svetovnem trgu.

Na svetovnem trgu pa ni privilegiranih pozicij, ne za delavce ne za kapitaliste med različnimi državami, ki izvažajo na isti trg. S svetovnega trga ne morejo ameriški delavci odpraviti produktov ne evropskega ne azijskega delavstva. Kapitalisti ameriških izvoznih industrij bodo skušali poslabšati položaj svojih delavcev tem bolj, čim slabši bo položaj delavcev konkurirajočega inozemstva. In delavci Amerike se bodo tem bolj uspešno upirali temu kapitalističnemu pritisku, čim močnejše bo delavsko gibanje v inozemstvu.

Misel mednarodne solidarnosti delavcev v borbi proti kapitalu, ta misel, ki že dolgo

veže delavsko gibanje v Evropi in ki prodira zdaj tudi v Azijo — ta misel mora obseči tudi mase ameriškega proletarijata.

Istočasno bo tudi socialna premoč ameriških delavcev nad evropskimi prestala. Industrija in tudi delavsko gibanje Evrope, oba sta prebolela udarce, ki jih jima je prizadela svetovna vojna. Proletarijat je v industrijskih državah Evrope postal sila, ki bo v kratkem času v marsikaterih državah (predvsem v Angliji in Nemčiji), dovolj močna, da vzame vladno v svoje roke.

Že danes ima evropejski delavec s svojo politično močjo več vpliva, kedar zaide v kakršnokoli silo. Zaradi svoje politične moči je n.pr. nemški delavec kakor tudi angleški od države zavarovan za slučaj bolezni, starosti, brezposelnosti. Ostale pridobitve bodo kmalu sledile.

Ko se bo ameriški delavec odslej vedno huje moral boriti za obstoj svojega Standard of living, bo evropejski delavec napredoval korak za korakom.

To ne bo ostalo brez vpliva na Amerikanca. Kot razsoden praktik res zelo malo ceni dalekovidno, na teoretičnih premislekih zgrajeno politiko. Nasprotno je sila dostopen za nazorni nauk dovršenih dejstev. Česar ne dosežejo teorije evropejskih socialistov, bodo storili njihovi praktični uspehi, če bodo evropejske delavske stranke hitreje uspevale kot ameriški delavci s svojo medlo politiko.

Zato pričakujem, da ni več daleč čas, ko bodo ameriški delavci v masah in za stalno priznali svojo solidarnost s socialističnimi razrednimi borci celega sveta in se združili z njimi v socialistični delavski internacionali. Pričakujem, da se bo istočasno tudi v Rusiji izvršil podoben razvoj, kakor hitro bo postala demokratska država. Pod boljševiško vladno se je prav tako kot masa ameriških sindikalistov — četudi iz čisto drugih vzrokov — izogibala socialistične delavske internacionale.

Šele potem, ko bodo pristopili delavci Rusije in Amerike v masah k nji, in se postavili ž njo na isto stališče, bo lahko razvila višek svoje tvorne moči, ki jo je zmožna. Napredovanje mednarodnega proletarijata do končne osvoboditve mora biti potem podvojeno.

Nobena druga organizacija pa ni bolj poklicana, da podpre to napredovanje s popolnitvijo vrzeli v socialistični del. internacionali, kot United Hebrew Trades s svojo dosedanja zgodovina, s svojimi izkušnjami, s svojim ugledom. Židovski delavci naj stvorijo most med del. gibanji Amerike in Evrope.

Zgodovina židovske del. organizacije in njenega tiska v Ameriki pa tudi jamči, da bodo kos svoji veliki nalogi. In zato najiskrenejše čestitam United Hebrew Trades ob njenim jubileju.

(Prevel M. K.)

Ezeke Easygo ne bo počival

Ezeke Easygo je dober človek, to vam moram povedati takoj v začetku, da ne boste v skrbeh zanj. Nikoli ni še zažgal nobene reke in zato je znan le v svojem ožjem krožku.

Po volitvah sva se srečala, le tako slučajno, kot po navadi.

"Say," je vpil proti meni, "da ti povem pravico, zelo sem vesel, da je tega dirndaja konec. Pet tednov sem govoril samo o politiki, da sem ves izmučen. Sedaj bom počival štiri leta in za moje principe ne storim niti koraka do 1. 1932, ko se začne prihodnja kampanja."

"Tako," sem odvrnil z jeznim naglasom, "Ezeke, mene pa utrudijo ljudje kakor si ti."

"Kaj pa naj počnem," je nekam užaljeno vprašal Ezeke. "Saj ni kaj početi od ene do druge kampanje. Vidiš sam, nihče se ne briga za politiko do prihodnjih volitev."

"Da, in to je vzrok, da se ne stori več za našo stranko na volilne dneve. Kako boš zgradil gibanje kot ga želiš, če boš štiri leta počival?" sem v zgražanju vpraševal. "Ali si nisi nikoli predstavil, da je socialistično časopisje podlaga našega pokreta. Kako misliš, da se bo tvoj list vzdržal z ljudmi kakor si ti? Povedal ti bom, dragi Ezeke Easygo, kaj lahko storiš v pomoč svojemu listu. Ne čakaj prihodnje kampanje, ampak nadaljuj z agitacijo za svoj tisk na vse mogoče načine. Če ne bomo živahnejši, bomo še dolgo čakali spremembe na bolje. Pridobi one, ki čitajo le kapitalistične liste, da bodo brali tudi naše. Prisili trgovce, obrtnike itd., da bodo oglašali tudi v naših listih. In kupuj pri onih, ki oglašajo v njih. Raztolmači to svoji ženi, svojim prijateljem in drugim, s katerimi občuješ."

Ezeke je med tem kadil svojo pipo, nato je potrkal z njo ob zid, da je izstresel pepel iz nje, še malo pomislil in rekel:

"Najbrž imaš prav. Bom pa storil tako kakor ti praviš. Če ne drugega, bom vsaj svoji ženi povedal."

Ampak Ezeke, ko enkrat začne, bo storil še mnogo več do prihodnje kampanje.

(Oscar Ameringer v Milwaukee Leadru.)

Kako ljudstvo plačuje

Victor L. Berger, edini socialistični kongresnik, je bil nagrajen za svoje 25-letno službovanje ljudstvu s porazom namesto ponovne izvolitve.

Chauncey A. Peterson, špijon jeklarskega trusta, katerega je razkrila farmerska delavska stranka v Minnesoti ter ga brisala iz svoje liste kandidatov, je bil potem nominiran od republikanske stranke ter tudi izvoljen v minnesotsko zakonadajo. Kandidiral je v Duluthu. — ("Advance".)

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Bilo je ravno polnoč, ko se je vrnila. V postranski sobici je opazila ravno nekoliko znanih kmetič, ki so smatrala za posebno čast, da smejo preklepetati tri ure z župnikovo kuharico. Vino, torta in kos race — to je šlo vse na svatovske stroške; kar pa je izvedela pri tej priložnosti novic, s tem zabava gospoda župnika lahko cel teden.

Iz hvaležnosti za novice je vsaj lahko povedala, seveda popolnoma zaupno istorijo o Cenki in o žagarjevem Mihcu. Ni čuda, da je pretekal čas tako hitro. Sedaj se je v duhu izmirila celo s kaplanom, ki ni hotel iti po klobuk in rada je soglašala, ko so splošno hvalili dobrega mladega gospoda.

Kaplan se ni togotil, da ni celi dan zavžil ničesar. "Jutri bo zopet drugače," si je mislil, pa si je prižgal pipo, ki mu je imela nadomestiti večerjo. Saj ni postal duhovnik radi jedi in kot duhovnik je imel danes zelo srečen dan. V molitvi je poslal svojo zahvalo tja v tiho cerkev. Prej kakor po navadi je šel v posteljo. Bil je truden in enolična plesna godba, ki je prihajala iz gostilne skozi odprto okno, ga je zazibala v spanje kakor pesem uspavanka.

* * *

Ko je stopila kuharica z vročo glavo in s težkimi nogami iz gostilne v temno, hladno noč, bi bila kmalu zgorela pot k župnišču in ko se je končno vendar srečno prigugala do vrat, ji je zopet huda predla, ker ni mogla najti ključavnice. Z občudovanja vredno potrpežljivostjo, katere sicer ni bila vajena, je pretipala z nesigurnimi prsti velika vrata, ki so bila danes tako hudobna, da so se pod njenimi rokami skoraj četrt ure neprenehoma zibala semintja. Sama je občudovala svoje potrpljenje in zdelo se ji je, da je prava svetnica, ker ni klela in ni tolkla s pestmi po vratih, kakor je bila drugače njena navada, kadar jo je pograbila jeza. Seveda je morala danes ostati lepo potrpežljiva, kajti v župnišču ni smel nihče vedeti, da je bila še tako pozno zunaj. Končno je bilo njeno potrpljenje naplačano in našla je začarano ključavnico. Počasi je vtaknila ključ in prav potihoma ga je obrnila. Ali vendar je bilo slišati škripajoč ropot kljub njeni paznosti in pri odpiranju in zapiranju je stokal zarjaveli tečaj. Končno je bila na varnem v temni veži. Ako bi jo bil sedaj kdo srečal, bi bila rekla kot dobra gospodinja, da je morala še enkrat pogledati, ali so pač vrata dobro zaprta.

Da, ta vrata in škripajoča ključavnica je vzbudila v njej stare, blažene spomine. Ta ključavnica je imela srečne čase, ko jo je kuharica vsaki teden dvakrat namazala z lastnimi rokami. Bilo je takrat med njima tajno, tesno prijateljstvo. Ali davno, davno je že, kar je prišel kramar Ljudevit domov od dragoncev.

Kot dragonec v mestu je imel kuharico dvornega svetnika za ljubico in tako dobro se mu je godilo, da ves čas, kar je bil v vojaški službi, ni jedel kominskega kruha. Zakaj ne bi poskusil tudi doma s kuharico, pa naj si bode tudi župnikova kuharica? Tudi njej je fant bržčas ugajal; saj je bila prej preveč ponosna, da bi hodila sama h kramarju po sol in poper. Odkar pa je bil Ljudevit v trgovini, je potrebovala vsak hip kaj

drugega in tako je začelo mnogoznačilno mežikanje in posmehovanje, ki je takorekoč vabilo hrabrega dragonca, naj enkrat potrka na njeno okno, "toda tiho, da ne sliši župnik," so rekla njena usta; njene plamteče oči pa so dejale še več.

Tako se je porodilo takrat posebno prijateljstvo med kuharico in med hišnimi vrati; ključavnico se je skrbno mazilo z oljem, da ne bi predrzno škripanje izdalo, kdaj je odprla svojemu najmilejšemu vrata svoje izbice in kdaj je ob tihi polnoči razširila svoje roke.

Sedaj beračijo vrata in ključavnica že dolga leta za mazilo, kajti tudi za kuharico so prišli dnevi stokanja, ki ga je morala skrivaj pogoltniti. Takrat, ko je pripeljal nezvesti Ljudevit s planine bogato kmetško hčer — "devico", je dejal kuharici v obraz — kot kramarico v svojo hišo.

Kako je moledovala, naj vendar vzame njo! On pa jo je le čudno gledal, kakor da je hotel reči: "Le ostani ti pri tvojem župniku; mojo ženo hočem imeti sam."

In ko ga je hotela zamamiti še s priznanjem, da si je prihranila šest tisoč forintov, je rekel čisto nesramno: "Čim več ima župnikova kuharica, tem slabša je."

Da, njegova nesramnost je segala tako daleč, da je celo prosil gospoda župnika, naj dovoli, da pride gospica kuharica kot družica na njegovo svatbo, češ, da je to zanj posebna čast, ker v celi fari ni tako krepstne device, kakor je kuharica. Župnik je to rad dovolil svojemu sosedu. In vse to je morala pretrpeti brez tožbe in brez ugovora. Kaj naj bi bila tudi stori-la družega, — ona, načelnica deviške družbe! Ali od tistega časa ni kupila pri kramarju niti za novčič užigalk.

Na te pretečene čase so jo spomnila nocoj zopet škripajoča vrata in stokajoča ključavnica. Ali sedaj se je že navadila, vdajati se v svojo usodo, kar sicer ni slabo. Mislila je na dobrega gospoda župnika, ki ji je prepuščal vlado v hiši; od župnika so odplavale njene misli k njegovemu klobuku, ki ga je hotela pri- nesti iz gostilne in ki je srečno ostal tam. In kmalu je spala v svoji izbi pod župnikovo spalnico ravno tako sladko, kakor župnik v svoji.

Kuharica je spala tako trdno, da ni niti slišala, ko je začel po priliki ob dveh ponoči hišni zvonec neprenehoma zvoniti. Glasni klici so doneli kvišku skozi okna: "Hitro naj pride duhovnik! Obhajati je treba. Zadnja pomoč. Že umira. Odprite vendar!"

Celo gospod župnik je slišal klice. Toda potegnil je pernico čez težko glavo, misleč: "To mi nič ni mar. To je kaplanova stvar." In mirno je zopet zaspal.

Vse upitje, zvonjenje in trkanje je bilo zaman. Tedaj je prišlo gostilničarki nekaj boljšega na misel. Pohitela je po pokopališču na drugo stran župnišča, kjer je bilo kaplanovo okno odprto, pa je zaklicala: "Duhovni gospod! Duhovni gospod!"

Z obema nogama je poskočil iz postelje, ko je zaslišal prestrašeni klic. Pohitel je k oknu. V temi ni mogel ničesar razločiti. Vprašal je: "Kaj pa je? Kdo pa je dol?"

"Jaz sem. Pridite hitro. Pri nas so se stepili, pa so enega zaklali. Pridite takoj!"

"Pridem, pridem," je odgovoril. Dasiravno ni razločil glasu, je vendar takoj vedel, kje se je zgodila nesreča. Ženitovanje brez tepeža ne bi bilo popolno. Hitro je obul škornje, oblekel je samo talar, pa je pohitel po stopnjicah dol. V hišnih vratih ni bilo ključa. Kje naj ga išče sedaj? Skočil je do zadnjih

vrat, ki vodijo na dvorišče. Posrečilo se mu je, da jih je odprl. Zid je preskočil. Hladni nočni zrak je stresal njegovo, tako naglo iz tople postelje iztrgano, le slabo odeto telo. Ali kmalu je bil v gostilni, kjer se med vrati stiskajo pijani fantje in drgetajoča dekleta.

Brez glasu mu dajo prostora. Natakaraica ga odvede v malo, stransko sobo, kjer se je pred dvema urama kuharica tako dobro zabavala. Na pol prazni kozarci in krožniki leže okrog, kakor da se jih je hitro pospravilo, da se je moglo položiti ranjenca na mizo. Zadušel, zadušljiv sopar je napolnjeval nizko sobo. Sem so prinesli ponesrečenega, ker je tako zapovedal gostilničar. V plesni dvorani ni mogel ostati, drugače bi bil imel škodo. Sedaj pa, ko je bilo odstranjeno krvavo truplo, je naročil godcem, naj zopet zagodejo in gori so veselo plesali, med tem ko je doli smrtno ranjen človek na umazani gostilniški mizi izdihoval svoje življenje.

Ne vrzimo kamna na te enostavne ljudi, ki jih je omotila megla vina in piva. Jutri, ko bodo zopet trezni, pojdejo po najvišjih planinah, v največji nevarnosti, za izgubljeno kozo in prinesejo s skalnatih sten travko, ki je ne doseže niti divja koza.

Ali so morda boljši tisti, ki tudi plešejo in se smejejo, v tem ko hira pod njimi cel razred človeške družbe v lakoti in v bedi . . .

Ne bi bilo treba, da je natakaraica pokazala pot kaplanu. Tudi sam bi jo bil našel, kajti dolga krvava proga je tekla od stopnjic v vežo — strašen kažipot. Nekoliko kmetov je stalo v zadregi okoli mize, na kateri je ležalo negibčno truplo; govorili so s pritajenim glasom.

Kaplan je poznal še malo ljudi v tem kraju. Ali kljub popačenemu krvavemu obrazu je izpoznal nesrečnika.

Često, kadar je romal v svoj raj, je srečal zalega fanta, ki je gledal tako ponosno v svet. Ako je prišel, obiskujoč svoje bolnike, mimo mlina, ga je vselej slišal peti pri delu. Bil je Žagarjev Mihec, ki je ležal pred njim. Šele danes dopoldan ga je bil opazil krepkega in zdravega, ko je skozi okno gledal svatovski sprevod. In s kakšnimi očmi ga je pogledovala tudi nevesta! Ako opazi celo kaplan tako zalega fanta, pač ni čudo, da ugaja tudi mlinarjevi Cenki. Bil je dosti lep in mlad za ljubezen, ali preveč siromašen je bil za poroko s Cenko. Ona je bila seveda zadovoljna z ljubeznijo. On pa je upal, da mu pomaga ljubezen tudi do mlina, kajti praktične misli je imel. Ali še bolj praktična je bila pač Cenka. Ko je izpoznala, da je nosila vrč ljubezni toliko časa k studentu, da je počil, ko je občutila, da je mati, je bila njena prva skrb, da najde svojemu otroku očeta, ki je kaj in ki ima kaj. Njen ponos je bil večji kakor njena ljubezen.

(Dalje prihodnjič.)

Skrinja modrosti.

PRAVICA, NA KATERO opirajo bogataši svojo zemeljsko posest, pobiranje davkov in posest produktov tujega dela, nima s pravičnostjo ničesar skupnega in temelji samo na nasilju oboroženega vojaštva.—Lev N. Tolstoj.

Cankarjev spomenik, slepski dom, zvonovi, brizgalne in ameriški Slovenci

V raznih naših naselbinah so se že večkrat pojavile akcije, katerih namen je bil, oziroma je zbirati gmotne doneske za spomenik pisatelju Ivanu Cankarju. Vse so bile sporadične, druga z drugo nič v zvezi, brez enotne kontrole in vodstva.

Premnogi ljudje se lahkomišelnostjo predajo domnevi, da se spomenik lahko zgradi če se zanj navduši ta ali ona naselbina ter priredi v tak namen plesno zabavo ali kaj podobnega. Za spomenik, ki bi dostojno predstavil Ivana Cankarja, bi bilo treba mnogo tisoč dolarjev, in teh se s par plesnimi zabavami in malimi kolektami ne bo dobilo.

Slepci na Slovenskem ne bodo imeli nikoli svojega doma, Vilhar nikoli svojega spomenika tostran italijanske meje, in Cankar ne bo ovekovečen z velikim bronastim kipom, če se bodo na Slovenskem ustanavljali samo odbori, ki bodo računali le na prispevke iz Amerike, tukaj pa se na apele odzivali s plesnimi veselnicami ter s par dolarji takozvanih "prostovoljnih prispevkov".

Rekli smo, ko se je začela med ameriški Slovenci agitacija za slepski dom v Ljubljani, da doma ne bo, če se ne zavzame zanj tudi stari kraj, kajti tukaj ne bo mogoče zbrati vsote v znesku okrog 60 do 80 tisoč dolarjev, ki se jo potrebuje, predno se začne graditi tak zavod — in še potem je dvomljivo, če ne bi političarji kako drugače zapravili zbrani denar. Slovenci v Ameriki so za slepski dom prirejali veselice in koncerte, tudi kolektali so, "milijonski sklad" so mu ponudili, "Glas Naroda" se je za stvar zavzel kolikor se je največ mogel — pri tem pa so veselice za slepski dom polagoma prestale in gibanje zanj je v Ameriki zaspalo. V Ljubljani, oziroma na Slovenskem in v Jugoslaviji pa imajo dovolj drugih "skrbi" ter izdatkov.

Na Vrhniki so svoččasno organizirali odbor, čigar naloga je bila, ali je, da zgradi Cankarjev dom. Za gmotno podporo se je obrnil na ameriške Slovence.

Matija Pogorelec, ki se rad navduši za kak spomenik, se je navdušil za Vilharjevega in z velikim trudom organiziral večjo priredbo v ta namen v Waukeganu. Poskušal je več, a ne gre lahko, onkraj luže pa mislijo, da se privali nekoga dne veliko denarno pismo iz Amerike in potem se začne "natečaj" za kiparje, da pokažejo, kdo kaj boljšega zmore.

Nekje rabijo nove brizgalne za požarno brambo, tam bi radi večje zvonove, nekje žele izboljšati oder, ali bi radi delavski dom — in apelirajo na ameriške Slovence: "Tukaj ne moremo, nimamo, pomagajte vi, vam je laglje!" Za zvonove še gre, ker prispevajo tudi tam, a za drugo je težje.

V vprašanju Cankarjevega spomenika je naše mnenje tole: Dokler se zanj ne zavzamejo Slovenci na Slovenskem kot narod, ga ne bo. Če pa ga hočejo postaviti ameriški Slovenci, se bi morali zanj tudi zavzeti kot narod, imenovati reprezentativni odbor od strani organizacij ter sami razpolagati z zbranimi sredstvi, sami postaviti spomenik možu, ki je velikan tudi brez njega.

V tej številki je priobčen apel novega odbora, ki se je ustanovil v Ljubljani in čigar namen je zbirati

prispevke za Cankarjev spomenik. Ne nasprotujemo mu pri njegovem delu, pač pa mu želimo uspeh. Moramo pa vendar naglasiti, da dokler se bodo na Slovenskem v ta namen pojavljali le tu in tam posamezni odbori brez medsebojne zveze, zanašajoči se v prvi vrsti na prispevke iz Amerike, Cankar ne bo dobil spomenika. Šele ko se zanj zavzame narod, ali pretežni del naroda, ali delavsko gibanje kot celota, bo namen dosežen.

Za Cankarjev spomenik

Iz Ljubljane smo prejeli sledeči poziv:

Delavci! Slovenci! Rojaki!

Deset let poteka, kar nam je umrl Ivan Cankar. Deset let, kar je zatisnil oči naš največji pisatelj in človek.

Vsega se nam je dal. Sam sin proletarskih staršev ni nikdar pozabil na razred, ki ga je rodil. Rad bi bil videl svoj narod in posebe svoj razred močan in svoboden. Za ta svoj smoter je zastavil vse svoje sile. V vsaki svoji knjigi je bičal rodoljube, ki govore o narodnem blagru, a mislijo sebe, govore o svobodi, pa mislijo zapore, govore o narodu, pa mislijo svoj žep. Nobeden drug ni bil poklican dvigniti bič nanje kot prav Ivan Cankar z vso lepoto in jedkostjo svoje besede. Zato so ga sovražili, preganjali, vrgli radi resnice celo v zapore ljubljanskega gradu — a on je stal:

“Ponos je v mojem srcu: Kljub vsem naukom, opominom, očitkom, kljub zasmehu, zmerjanju in natočevanju je vse moje življenje in nehanje služilo najvišji ideji, resnici! Dokler sem zvest resnici, sem zvest sebi; dokler delam v njenem imenu, bo moje delo rodovitno, ne bo ovenelo od pomladi do jeseni.”

Tako je govoril Cankar. Dvajset let je hodil z resnico med nami, dvajset let je bil naš iskreni glasnik, dvaintrideset knjig nam je dal. Dal nam je svoje srce in razum, svojo fantazijo in svojo besedo, dal nam je svoje življenje — ves se nam je razdal in — umrl.

A kaj smo mu dali mi? On je upal: “. . . prerojeni narod bo pobral iz blata pohojeno ubogo krizantemo, očistil jo bo ter jo shranil s hvaležnim spoštovanjem za spomin na grenkolepo preteklost. Na enem tistih belih lističev bo napisano moje ime.”

Tako je upal. A bliža se desetletnica njegove smrti in nimamo z ničemer pokazati, da smo se vsaj malce oddolžili njegovemu spominu. Edino — da so baš tisti ljudje, ki so prvo Cankarjevo knjigo sežgali, pričeli izdajati njegova zbrana dela. Hočejo ga vzeti njim, čigar sin je bil in čigar pravice je branil.

Vsaj ob desetletnici se vzdramimo. Bil je naš človek, on, tvorec Hlapca Jerneja, posebljenega trpljenja slovenskega delovnega naroda. A on je veroval v vstajenje Jernejev slovenske dežele, veroval z vso svojo dušo. Ne dajmo, da ga ne razumemo, postavimo mu viden spomenik, kakor mu ga je postavilo slovensko delavstvo v svojih srcih.

V Ljubljani se je osnoval Odbor za postavitve spomenika Ivanu Cankarju. Odbor je podvzel akcijo, da med Slovenci, zlasti slovenskim delavstvom zbira in nabere sredstva, da postavimo Ivanu Cankarju spomenik, ki naj po svojem značaju odgovarja našemu umetniku.

Slovenci! Rojaki! Delavci!

Spominjajte se svojega umetnika in podprite misel za postavitve spomenika Cankarju! Nabirajte denarna sredstva v ta namen. Apeliramo zlasti na naše delavstvo v Sloveniji, da dokaže, da je delavstvo kulturni razred in da umeje ceniti svoje pisatelje-umetnike. Apeliramo na naše rojake v Ameriki, da pokažejo, da niso pozabili svoje domovine in njenih velikih ljudi, da še iz tujine blagoslovljajo spomin velikega Ivana Cankarja.

Kar nas je Jernejev s slovenske zemlje to in onstran morja, delajmo na tem, da postavimo mi spomenik Ivanu Cankarju, našemu glasniku.

Vse dopise je naslovljati na: Mile Klopčič, Ljubljana, Miklošičeva 13 — prispevke pa pošiljajte na Zadržno banko, Ljubljana, Miklošičeva c. 13 s pristavkom: Za Cankarjev spomenik.

Odbor za postavitve spomenika Ivanu Cankarju.
N.B. — Prijateljske časopise prosimo za ponatisk.

ŠEST LET FAŠISTIČNEGA SAMODRŠTVA

Časnikar Leo Lania, ki se je v tem letu zadrževal v Italiji ter študiral ondote razmere, je opisal svoje vtise v “New York Volkszeitung”. Med drugim je pisal sledeče:

Fasada fašistovske vlade se sijajno reprezentira. Na vseh italijanskih lokomotivah je naslikan liktorski znak: sekira v butari palic, in kar je glavno: zamude vlakov so v novi Italiji prav tako redke, kakor so redki berači v Rimu. Vsa napitnina je odpravljena, čistost in snaga pa je itak ducejeva iznajdba, zato lahko velja za posebno italijansko specialiteto.

Treba je priznati: to, glede pomanjkanja beračev, mi je dalo mnogo misliti. Natančno se še spominjam dogodka, ki sem ga doživel pred šestimi leti v Genovi. Bilo je pred otvorjenjem mednarodne konference; v mestu je bilo vse čisto in snažno, da se je kar svetilo. Neki italijanski časnikar se je takrat potrkal po prsih in ponosno izjavil: “Vse to smo dosegli v osmih dneh; v mestu ni več nobenih beračev in nobenih počestnic — tako temeljito smo ga očistili.” Vsesplošno priznavanje. “In kje so vsi ti ljudje zdaj — berači in pa — dame?” — “V drugih mestih okolice in na deželi . . .” Od takrat vem, kako se rešujejo taka važna socialna vprašanja: za dobo šestih tednov, ko traja konferenca. — In kako je to — o natančnosti vlakov? Vsak vlak spremljajo črnosrajčniki kakor nekaka eskorta: v vsakem vagonu dva moža. To natančnost mora Italija drago plačati. Ti fašisti se vozijo namreč samo v oddelkih prvega razreda, katere bi se oddalo potnikom, da niso zasedeni od fašistov.

Pravosodstvo v fašistovski Italiji! . . . Proces proti socialistom in komunistom pred štirimi leti. Dva od obtoženih sta zbirala denarne prispevke v pomoč angleškim stavkujočim premogarjem, ostalim obtoženim pa ni bil dokazan drug zločin kakor širjenje socialistične literature in izdajanje nekega lista, kateri pa je bil v onih časih še legalen. In tako je bil obsojen vsak povprečni obtoženec v dvaindvajsetletno ječo. . .

In deportacije? Vsak, ki je bil pred leti član uredništva demokratskih listov, je moral računati na to, da bo prej ali slej deportiran. Primer: Neki profesor, petdesetletni vdovec in oče šestletne hčerke je sredi

noči odveden iz svojega stanovanja, ne da bi fašistovski lopovi navedli kak vzrok. Njegov ubogi otrok je prejel sam doma pol noči, dokler se ga niso usmili dobri sosede, ki so se zavzeli za "politično osumljeno" šestletno deklico! Profesor je za vedno izginil. Pacifistično, socialistično, demokratsko in prostozidarsko naziranje je dovolj velik povod za deportacijo, odnosno izgon.

Fašizem ni ničesar drugega kakor strašno blaznoladje tolpe zločincev, sadistov in norcev, ki jo vodi paralizirani Rim!

Fašizem ni edinstven in naraven niti ne po svoji sociološki strukturi, niti ne po svojem razvoju. Toda tudi stališče Italije napram fašizmu ni edinstveno: sever reagira napram fašizmu popolnoma drugače nego jug in spet vse drugače kakor ostala srednja Italija. V severoitalijanskih, tujskemu prometu odprtih kopališčih in mestih, v Benetkah in na Rivieri bo videl tujec samo zunanosti fašizma — vojno igro, otroško-smešne parade, tingel-tangel z godbo in zastavami . . . V južni Italiji se ne vidi skoraj ničesar, s čemer se očituje fašizem. V Kalabriji in Siciliji se ni skoro nič izpremenilo.

Toda pojdite v Rim, v Florenci, pa boste videli: mesta in vasi izgledajo kakor po sovražniku v vojnem času zasedeno ozemlje; posebno Rim naredi na človeka vtis, da je zaseden po sovražni armadi. Vsepovsod je milica in črnosrajčniki; vse mrgoli vohunov in konfidentov. Teh je polna vsaka hiša in javna tajnost je, da so celo pocestnice v službi politične policije. Kje je ostala nekdanja razigranost rimskega prebivalstva? O tej ni več ne duha ne sluha. Kavarne so skoro prazne. Takisto ostali javni lokali.

Časopisje je igralo nekdanj v Rimu veliko vlogo: skoro vsako uro so izhajale nove izdaje, in ceste in trgi so bili vedno napolnjeni s šetajočo množico, ki je šetaje čitala časopise. Danes prodajalci časopisja zaman ponujajo svojo robo; zaman kriče do hripavosti — ljudstvo več ne kupuje in ne čita listov. Vlada popolna nezainteresiranost.

Sicer pa kakšno je danes italijansko časopisje! Časnikarji so tvorili vse do zadnjega oni stan, ki so skoro korporativno odrekli Mussoliniju pokorščino. Tu imam v mislih poštene časnikarje, ne pacarjeve, ki se trenutno v uredništvih fašistovskih revolver-žurnalov. Vsi časnikarji, ki so kaj dali nase in na svojo čast, so opustili ta poklic. Od česa žive? Nekateri so izvršili samomor, drugi se prestradajo na kak način skozi življenje. Danes se sme pisati v italijanskih časopisih samo to, kar diktira ministrstvo. Vsak komentar, ki ga da časopisju duce, se obravnava v celih kolonah, in prav tako zavzamejo cele kolone vesti o zarokah, porokah ter slovesnostih in domačih prireditvah fašistovskih lokalnih funkcionarjev. Ali je torej čudo, da ljudstvo ne čita, ker nima kaj, ker je italijansko časopisje izgubilo svoj pomen?

V Italiji je zavladala forma bizantizma in orientalskega despotizma, Mussolini in njegovi fašisti pa se vrte v divjem derviškem plesu, v zabavo in grozo narodov ostalega civiliziranega sveta.

LJUDJE, KI RAZPOLAGAJO z oblastjo trde, da je oblast potrebna, da hudobni nad dobrimi ne izvršujejo nasilja in razumejo to tako, da so ravno oni tisti dobri, ki druge dobre pred hudobnimi ščitijo.—Lev N. Tolstoj.

"Dokument sramote"

Pod tem naslovom je priobčila "Enakopravnost" z dne 20. novembra izpoved Josipa Pezdirca, tajnika kluba št. 49 JSZ. v Collinwoodu, katero mu je uredil A. Kabay. Tako je pojasnjeno v spisu.

Vsebina vseh njegovih dopisov s podpisom "opazovalec kikirjev" in njegove izpovedi je, da je za "kikirje" v Collinwoodu prišla ura obračuna. Ker je še mlad in neizkušen, je bil "zapeljan od njih". Teh kikirjev, ki so ga spravili na slaba pota, je torej več — koliko, to v izpovedi ni bilo povedano. "Napravili so me za špijona njim v prid, špijonaril pa sem v korist naselbine." Nadalje:

"Presterl me je dobil v svoje kremplje . . . On me je vjel v svoje mreže . . . Ker pa čutim, da sem grešil, sem pripravljen to popraviti z javno izpovedjo . . . On me je učil provokacije . . . učil me vsega, kar bi ne smel delati in kar je najbolj podlo, ustvarjati razdor . . . Dramsko društvo 'Anton Verovšek' je hotel na vsak način razbiti . . . Sugestiral mi je, da prevzamem glavno vlogo pri neki predstavi, na dan predstave pa naj izostanem, da se igra ne bo mogla vršiti. Temu bo sledil prepis . . . med člani; eni bodo odstopili, druge se bo pa pometalo iz društva . . . in ustanovili bomo potem samostojnega. Zabičil mi je, moram to napraviti, jaz sem mu obljubil, vest pa je rekla: ne! In Jože ni napravil te grdobije. Zabičil mi je, da moram vedno špijonariti povsod med rojaki, posebno jezo pa je imel na Kabaya . . . Podpisati bi se moral pravzaprav špijon kikirjev, kajti najet sem bil od njega za špijoniranje v prilog njega, toda špijoniral pa sem v resnici zase, oziroma v prid naselbine . . . Nikjer nisem opazil ničesar slabega . . . slabo pa sem pričel opaziti v našem krožku, namreč v krožku kikirjev . . . Drugi so vedno radi darovali v napredne svrhe, ali pa šli na delo, naš krožek pa je delal za združbo . . . Mešal sem se med vse, in verjemite mi, da nisem našel med drugimi nič slabega. V srcu mi je zrevoltiralo, in notranja sila mi je velevala zopet: Jože, pridi k tem, ki so pošteni, pridni in delavni! Pusti združbarje. Poštenost in iskrenost je najdražji zaklad! Beži od njih, dokler je čas! Poštenost in iskrenost sta zmagali . . . Spoznanje je prišlo ob pravem času in tudi poguma sem imel dovolj, da uničim zadnjo sled poti, po kateri sem hodil. Toda kako naj popravim, kar sem zakrivil? Ali je še sploh mogoče popraviti?"

Končno sem si sestavil načrt: ostal bom med njimi še toliko časa, da natanko spoznam vse mahinacije in vse poti ter sredstva, katerih se poslužujejo v svojem podlem delu, potem pa jih prinesel javnosti v njih pravi luči! . . . In čas je prišel, ko mi je duša zakričala: Vi kikanji in razdirači! Nimate me več med vami! Dovolj je duševnega trpljenja. Sedaj pa na dan!

Šel sem v urad "Enakopravnosti". Poslovodja Kabay je naš Collinwoodčan. Razodel sem mu zadevo ter ga vprašal, ako mi da kolone lista na razpolago, da odgovorim vsem napadom na našo naselbino. Dejal sem, da bi rad odgovarjal v Proletarcu, kateri pa ima premalo prostora, ker moji dopisi bodo obširni . . . Proletarec bi mogoče ne priobčil, kar bi pisal, ker ima Presterl tam preveč zaslombe. Ni krivda urednika, ker mu pa priobči vse, kar pošilja, je s tem dokazano, da mu verjame vse . . .

Kabay pa mi je dejal: Joe, pa samo resnico in fakte, ki so neovrgljivi. Kretal si se med njimi dovolj časa, torej ti je znano vse, od A do Z. Izjavil sem z lastnoročnim podpisom, da je vse, kar bom pisal čista resnica, kajti želim iz dna srca popraviti pregreho, da sem se pajdašil s to družbo. Opozoril sem ga tudi, da bodo moji dopisi dolgi in da jih bo treba prepisati. Izjavil je, da jih bo on prepisal, ker urednik ima dovolj svojega posla. Zadeva radi pisanja je bila torej v redu, in kot vidite, so moji dopisi dirnili naše kikirje prav v mozek. Presterl mi je še zadnjo nedeljo izjavil, ko sem dal v listu na znanje, da ga razkrinkam, da naj skličem izredno sejo soc. kluba,

da se napravi proti "Enakopravnosti" zvezo vseh — jaz pa sem rekel, da mu ugodim. . . . v sruču pa sem čutil neizmerno zadoščenje za vse duševne muke, katere sem pretrpel, ko sem se začel zavedati, v kakšen brlog in v kakšno družbo sem zašel. Zadnjo soboto, ko me je poklical k sebi, mi je rekel, zakaj nič ne pišem, ko ga vendar nekdo tako napada. Odgovoril sem mu: Saj vendar pišem! Ali nič ne čitaš! Pri tem sem seveda mislil na svoje dopise v "E." . . . Povedal mi je, da so vsi ti podatki, ki izhajajo v "Enakopravnosti" do cela resnični; poslal je Proletarcu 18 popisanih pol v svoj zagovor "nedolžnosti" . . . To je naš "socialist", pravi provokator, ki me je imel nekoliko časa v oblasti. S tem pa zadeva še ni končana, kajti objavljaj bom še podrobnosti, kako me je zavajal.

. . . Presterl je tudi dopisovalec v "Amerikanskega Slovenca". Ima se ga za velikega socialista, v resnici pa je klerikalec in izdajalec socializma. Ta dopis (za Am. Slovenca), ta dokument sramote je prinesel k meni, ker on ni naročnik, pač pa moj brat. Bil sem presenečen in verjeti nisem hotel samemu sebi, da je to res Presterl. Toda on je vame silil ter mi grozil ter zahteval: podpiši in pošlji ga na uredništvo. Jaz sem Joe, moj brat pa je John ter je naročnik. Pa sem pri tem izbral še ime mojega brata radi grožnje mojega diktatorja . . . Diktator je potem vedno pregledoval, kedar bo njegov dopis v listu. Čez nekaj dni pa je uredništvo prineslo pripombo, da bo priobčen drugi teden. Pri "Amerikanskem Slovencu" namreč niso tako kratkovidni kakor pri "Proletarcu", kajti predno oni kaj priobčijo, se preje informirajo; njihov informator je neki Trpin v Collinwoodu, in ako on da pečat "O.K.", je priobčeno . . . Dokument sramote, spisan od najslavnejšega "socialista" v Collinwoodu, je zagledal beli dan 13. decembra 1927. — Ah, kako je bil provokator vesel! . . . 'Pa sem sfiksiral Lokarja!' — Mr. Lokar pa je takoj vedel, da ga je spisal provokator, ker ko sta bila še prijatelja, mu je zaupal neke zadeve, o katerih ni vedel nihče drugi kot on, njegova žena in Presterl . . . Pa mi je dejal provokator, da bo še pisal in tudi sedaj mi je zadnjo soboto zagrozil, da bo začel udrihati v "Am. Slovencu" proti "Enakopravnosti" in proti njemu neljubim osebam.

Dokument sramote našega provokatorja se glasi:

BESEDA NEKATERIM DOPISNIKOM IZ COLLINWOODA.

Cleveland-Collinwood, Ohio.

V spominu mi je še prav dobro in gotovo tudi čitateljem Amer. Slovenca, kako nesramno se je pisalo v brezverskih listih. Nečastno o naselbini in osebah. Bodimo pa stvarni. Uredniki rdečih listov, če bi bili kakšni gentlemani, bi znali že soditi, kaj je za list in kaj ni. Tako pa gre vse po eni žnori. Seveda so v glavnini meri odgovorni dopisniki in prispevkarji sami.

Biti hočem nepristranski in zapisal bom, kar mi slimi, da je prav. Molčal sem, ker nisem bil na jasnem iz razloga, ker so nekateri dolžili tega, drugi zopet drugega. Vedel pa v resnici ni nikdo, kdo je koval dotične dopise in prispevke za pokojni žarkomet. Prišlo pa je tako daleč, da se je nekaterim grozilo in celo dejansko napadalo. Izvedel pa sem poslej od zanesljive osebe podatke in gotovo resnico nikogar pa ne bom zagovarjal, ali vidim pa da je nepravilno, ako se napada in obrekuje ljudi, kateri dejansko niso krivi, za kar se jih dolži.

Zivimo v dvajsetem stoletju in najdemo še ljudi, ki v svoji domišljiji smatrajo sebe za nekaj vzvišene in si domišljujejo, da so oni edini, ki smejo pisati kar si sami mislijo. V svoji neobzirnosti pa gredo tako daleč, da sami sebi verujejo, da imajo že postaven patent v tej stroki. Vse druge pa smatrajo nezmožnim in tako neumnim, da mislijo, da jih lahko za nos vlečejo, ali vsaka reč gre samo tako daleč pa nič dalj. Končno so se morali le spametovati, morda sami ali po pritisku njihovih višjih inštanč. Zato so dopisi izostali.

Nobena stvar ne ostane tako skrita, da bi ne prišla na svetlo. Čez sedem let pride vse na dan, ali o tej zadevi pa ni bilo čakati tako dolgo. Kajti vrč, s katerim so hodili po vodo, se jim je le prehitro razbil. Taka usoda je torej zadela Mrs. na kornerju 162 in Midland Avenue in Brick Yard Boulevardu. Ta

gospa je hodila z vrčem po vodo toliko časa, da se ji je sesul na kose in s tem je zatonela njena slava v listih.

Dobro mi je v spominu boj collinwoodske naselbine, dopisi in prispevki, ki so nosili znamenite "napredne" pečate kot: "Spokornica", "Collinwoodski Strigelj", "Rudeča paprika" in take iz vrstov naših "modrih", ki so mislili, da so imeli patent za smešenje drugih. Kako se je s tem pisanjem sramotilo posameznike in naselbino, je gotovo znano vsem. Ali značilno pa je, da se je v tem pisanju polagalo največ važnosti na katoličane, prizanašalo se tuintam seveda ni tudi "naprednjakom". Padalo je po desni in levi strani. Zato je namen tega dopisa ta, da se razkrinka te "napredne" pisatelje, v koliko namreč so v resnici napredni in kako se skrivajo za drugimi, kateri postanejo njihove žrtve. Tu je vsa himba ljudje so obžalovanja vredni neznajneži, prepričanja v splošnem nimajo nobenega, njihov namen in prepričanje obstoji v tem, da blatijo druge, povzročajo prepir v družtvih, med strankami, in kadar dosežejo to se na hinavski način odstranijo in mencajo roke, hodijo ponosno, češ, sedaj smo jih pa, pljunimo v roke, da nahujskamo tiste, ki smo jih prvo sami oblatili, da napravimo prepir tudi med njimi. Te vrste tipi so pa zelo strahopetni, trkajo se na prsa in pravijo, da so odkritosrčni. Oglejte si jih pa prav dobro ob blizu in takoj boste sprevideli, da imate pred seboj zelo nevarne hujskače. Pri prvi besedi spoznate, njihov, švigavagarski značaj. Ako govorje o naprednjaki, tedaj udrihajo po katoličanih, če govorje pa s katoličani, pa po naprednjakih. Čitatelji naj se spomnijo na vsebino pisanja; čitalo se je: "da je ta poglaval celotno hišo po grlu . . . radi jakca iz rozin, da so tega ali onega zaslačili možje pravice 18. postave, pri tem ali onem zaplenili kotliček. Stavkokazi so skakali čez ograjo, ženice so hodile pičane po veselicah, špiritisti so uganjali vsake vrste neumnosti, komunisti so izdajali svoje sovrstnike po sodnijah," itd. Tako so pisali in še več. To naj zadostuje. Tako "izobraženo" pisanje je prinašal dan za dnem njihov "napredni" list iz Chicago.

Pisateljcem, ki so pisali o rozinovem jakcu in kotličkih, o butlegerjih pri katoličanih, je prav, če se sami s to obrtjo ukvarjajo. Sedaj se ne piše več o jakcu in kotličkih. Ali bilo pa je potrebno druge blatiti!

Zapomnite si, da kdor druge blati, sam v blatu obtiči!

Opazovalec.

Ali ste ga dobro prečitali? V enem zadnjem dopisu v "E." pravi, da je "Proletarec" edini slovenski delavski list v "Am. Slovencu" pa udriha po slovenskih rdečih urednikih . . . Sedaj je zagrozil, ko sem to že zapisal, da bo začel zopet udrihati v "Am. Slovencu" po Enakopravnosti . . .

Sreča je meni naklonjena, kajti jaz lahko trojno dokažem, da so moje trditve glede tega dopisa, glede tega dokumenta sramote resnične, ker sem ga podpisal in odposlal osebno, in ker je slog in stil dopisa do pičice enak njegovim dopisom.

. . . Ako se zna kdo tako lizati kot naš provokator, potem ni čuda, da smo se pustili vjeti na limanice. Tudi urednik "Proletarca" se je ujel, ki je bolj naobražen kot marsikateri med nami. Predvsem pa želim: Ne jezite se nad "Proletarcem". Urednik vzame za verodostojno od prispevateljev, da so pošteni v dopisovanju, posebno od onih, kateri spadajo k stranki — in od teh menda največ. Seveda, toliko bi pa moral vedeti, da kdor kika in kika, da ž njim ni nekaj v redu . . . Zakaj jim dajati potuho? Ako ne bi imeli na razpolago kolon za napade bi tudi mene, nezkušene človeka ne bili vjeli, da bi kmalu postal provokator, kot so sami . . . Ako sodite in obsodite mene, tedaj sodite in obsodite one — moje zapeljivce!

. . . Hvala "Enakopravnosti", da sem potem nje lahko izčistil svojo vest! Sedaj, kikirji, kateri ste skakali, ker ni bilo mojega podpisa, kako pa je bilo drugim, ko ste vi dopisovali in jih napadali pod psevdonimom? Sedaj vam ni prav, ko se vam tiplje žilica! Pridite na dan vsi anonimni dopisovalci — moj podpis je pod tem dopisom! Pokažite se, sicer vas obelodanim jaz — vaš bivši soudeležnik, ker bom priobčil še vse izčrpe, kako ste mene zavajali! Po-

sebnost naj pride na dan eden, kateri se boji sedaj, da se ne bi zvedelo, da je Presterlov pristaš. Tukaj je moje ime:

Joe Pezdirtz, bivši "Opazovalec kikirjev", prej v objemu provokatorja, sedaj spokorjeni grešnik, ki bo znal v prihodnje sam misliti in se ne bo pustil zavajati."

V isti številki "E." ima velik članek na uredniški strani L. F. Truger, ki pravi, da si šteje v dolžnost braniti neizkušenega, še mladega in idealizma polnega človeka, ki je po naključju prišel v past gotovim ljudem, katerih življenska ambicija je združbarija. V enem stavku pravi: "Joe Pezdirc je grešil . . . pod pezo siljenja in groženj tistih, ki so veljali v javnosti kot voditelji politične vede slovenskega delavstva. Vzpričo svoje izpovedi in priznanja "je Joe Pezdirc ne samo storil velikansko uslugo narodu in naselbini, temveč se je pokazal junaka, kojemu ni primere . . ."

Nadalje: "Ni vse zlato kar se sveti, tako niso vsi ljudje, ki imajo sladke jezike in prihuljen pogled dobri in odkritosrčni. Ta slučaj naj nam bo v svarilo in poduk, da 'čez sedem let pride vse na dan.' . . . Vsled enakih zakritih kritik, puščic izza plota je trpel že leta naš narod . . . Letele so ne samo iz ene skupine, marveč iz vseh skupin . . . Toda bodimo vendar toliko moški, da ne bomo drug drugega streljali iz tabora, ki nam ni soroden in ki nam je sovražen."

Ta "dokument sramote" je bil v Enakopravnosti senzacionalno prednaznanjevan ter senzacionalno priobčen.

Iz citiranega je razvidno, da J. Presterl ni edini, ki ga zadevajo, kajti o "kikirjih" govore v množini. Tajništvo JSZ. je pooblastilo klub št. 27 JSZ., da uvede preiskavo ter o rezultatu poroča eksekutivi in ta javnosti.

Joe Pezdirc kot tajnik kluba bi storil najbolj POŠTENO, najbolj LOGIČNO in s tem tudi JUNAŠKO dejanje, če bi šel pred sejo kluba in ji sporočil kar je sporočil v "E." Mislimo, da je tudi A. Kabay še vedno član kluba. Nedvomno so v njemu poštenu člani, ki so enega nepoštenega vsikdar v stanju izključiti, ko mu je prestopok dokazan. J. Pezdirc ni pred klubom nikogar obtožil. V "E." sklepa, da bi Proletarec njegovega dopisa najbrž ne priobčil, ker je pod Presterlovim vplivom. Evo, v dobrem izčrpkju je tu povedano vse, kar je pisal v Enakopravnosti. "Proletarec" ni še nikdar nikogar zakrival, če je bil kriv prestopkov, kakršnih pokret ne trpi in jih ne sme trpeti, in nima prav nobenega vzroka, da bi jih zakrival sedaj ali v bodoče.

Pezdirc izjavlja, da bo govoril tudi o drugih kikirjih ter jih pokazal javnosti v pravi luči. Mi mu toplo priporočamo, da jih navede preiskovalnemu odboru, in da mu navede vse, kar misli da koga obremenjuje.

Konstatira, da urednik "Am. Slovenca" ni tako lahkovoren kakor urednik "Proletarca". To je njegovo mnenje, a vendar je "Am. Slovenec" objavil po njegovem zatrdilu ponarejen dopis s ponarejenim podpisom, medtem ko lahkovorni urednik "Proletarca" ni tega še nobenkrat storil.

"Proletarec" priobči Presterlu vse, pravi Pezdirc, ker mu verjame vse, in sklepa, da je pač tako "zapeljan" kakor je bil on. Prosimo ga, da pojasni odboru, kaj misli s trditvijo "vse".

"Proletarec" je objavil v prejšnjih dveh letih štiri Presterlove dopise, in eden teh je bil le naznanilo

o članih novega klubovega odbora. V poli, ki jo je poslalo tajništvo JSZ. klubu št. 27 in nekaterim drugim članom, so navedeni z naslovi in datumi. Če je kje priobčeval provokatorske dopise — *tedaj ta list prav gotovo ni bil Proletarec*. Če kdo misli da je bil, ga prosimo, da dopise citira, kakor citiramo mi tukaj Pezdircov spis, za katerega je izrazil bojazen, da ga ne bi priobčili ako bi ga poslal nam. Kot član je tudi zagrešil, ker ni sporočil tajništvu JSZ., da kopljejo klubu št. 49 pot v razpad. Kar je listu poslal za objavo, je bilo objavljeno.

Dokler ne bo poslal poročila klub št. 27, ne bomo izrekli sodbe. Smo pa za taktiko, ki ne zakriva nikogar pred nikomur.

Uredništvo "Proletarca" je pripravljeno dati preiskovalnemu odboru vso korespondenco med prizadetimi in listom, in na razpolago so mu letniki "Proletarca". To omenjamo zato, ker se v Pezdircem-Kabayjevem spisu dela vtis, da je "Proletarec" skrivnečesa. Česa — to ni bilo določeno povedano.

Izkoriščanje otrok v fabrikah na Kitajskem

Najbrž nikjer na svetu niso otroci v tovarnah tako izkoriščani kakor na Kitajskem. V Šangaju, ki je veliko industrijsko mesto, dela v tovarnah, ki jih lastujejo Kitajci, izmed vseh delavcev 13% otrok pod dvanajstim letom starosti; v tovarnah ki jih lastujejo Angleži dela 17% otrok in v onih ki jih lastuje italijanski in francoski kapital dela 46% otrok, ali skoro polovico, kakor je razvidno iz statistike, katero je objavil Odbor za pomoč kitajskim unijam, ki ima svoj urad na 96 Fifth Ave., New York City. V vseh tovarnah v Šangaju in v drugih kitajskih industrijskih mestih izkoriščajo ne samo otroke ampak tudi matere, kajti delavnik je od 10 do 16 ur dolg in plače tako nizke, da je vsa družina prisiljena na garanje v delavnicah, ako se hoče preživljati. To kar imenujemo tukaj "ameriški življenski standard" je med kitajskim delavstvom popolnoma neznano. Žive uborno — dolge delovne ure jim ne dopuščajo nikake zabave. Plača otrok v tovarnah je od 5 do 10 centov na dan, ponekod pa delajo samo za hrano. Izkoriščani so enako, pa naj delajo v tovarnah ki jih lastuje kitajski kapital, ali pa evropski, ameriški in japonski. Matere nosijo svoje malčke s seboj v tovarno; v bližini kjer delajo so pritrjene posteljice, ne posteljice v pravem pomenu besede ampak kar imenujemo tukaj "hammock", in v njih se kobacajo ter vdihavajo smrdljivi zrak ter praž. Ko postanejo kakih šest let stari, začno delati in so priklenjeni v delavnico do smrti. Spanja dobe za silo, jesti malo, druge ure prebijejo pri delu.

Dokler so bili nacionalisti-enotni, so imele unije med njimi močno oporo. Ko se je začela med njimi frakcijska borba, je prišla na površje struja z generalom Čaing kai-Šekom na čelu, katere je unije proglasila za komunistične in za orodje ruske politike, ter da kot take ovirajo revolucijo. Ker so bile ob enem proglašene za nelegalne, se stanje delavstva vzlic zmagi nacionalistične revolucije še ni izboljšalo.

Zavedni kitajski delavci grade kljub velikim oviram svoj unionizem, in naloga, ki jo imajo pred seboj, je ogromna. V svojih prizadevanjih zaslužijo pomoč vsega delavstva, ne samo iz humanitarnih razlogov, ampak tudi vsled interesov delavskega razreda v celoti.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

KDOR NI HOTEL VARATI SAMEGA SEBE, JE VEDEL NAPREJ.

MILWAUKEE, WIS. — Vsakdo, ki je le malo študiral ameriške politične stranke ter prošlo volilno kampanjo, je moral vedeti takoj po nominacijah, da bo izvoljen Hoover. Le katoličani in pa oni, katerim prohibicija kakršna je že na vso moč preseda, so verovali v Smithovo zmago. Agitacija za Smitha pa je bila tolikšna kakor menda dosedaj še za nobenega kandidata. Nihče ne more reči, da je Hoover zmagal zato, ker je imel več agitacije. Smith je imel večjo, kar je bilo razvidno tudi iz časopisja. Razen tega je Smith mojster v agitaciji in ljudstvo se je drenjalo povsod, kjer je bil, da ga vidi.

V mestu Milwaukee je bila Smithova agitacija ogromna. Katoliški element je delal zanj na vse kripilje. Katoliških cerkev je tu mnogo in vse so bile neuradno, indirektno izrabljane za njegovo kampanjo. Rekli so: Glasujmo za Smitha in s tem za osebno svobodo, ki nam jo krati prohibicija. Pokažimo, da ima tudi katoličan pravico postati predsednik. Itd.

Revež katoliški delavec, ki gre vsako nedeljo k maši in prispeva za cerkev in šolo, samostane in druge cerkvene ustanove (kolikor največ more, ki vstaja zjutraj ob petih, da se naglo pripravi na delo, na katero ga spremlja njegov dinner pail, in ki se ob 6. ves truden vrača, pa se je navduševal za svojega velikega kandidata, agitiral je zanj in — in hodi naprej na šliht dokler bo imel delo. Na volitve in na Smitha je že pozabil.

Imeli smo poleg dveh kapitalističnih tudi delavskega kandidata Normana Thomasa. Ako si agitiral zanj, so te svarili: Nikar, čemu bi metali svoje glasove proč! Hudo je, kadar delavec vrže svoje volilno pravo v blato, ne da bi vedel; pri tem še celo misli, da je "pri večini", ampak "večina" ga potrebuje samo na volilne dneve.

Glasovi delavcev in farmerjev so izvolili Hooverja. Obljubil jim je prosperiteto in obljubil je delodajalcem, da jih ne bo nadlegoval. Če bo s prosperiteto slabo, se ni treba jeziti nad republikansko in demokratsko stranko. Ti dve sta zastopnici denarnih interesov. Graja naj delavstvo sebe, ker glasuje tako, kakor mu naroče multimilijonarji. — Jos. Ulle.

MOLEKOVA PREDAVANJA.

CHICAGO, ILL. — V petek 23. nov. je s. Ivan Molek v klubu št. 1 JSZ. podal zelo interesantno študijo o ameriški literaturi. Začel je s početki njenega razvoja, kedaj je dobila svoje posebne karakteristike, navajal razne pisatelje, dramatike in pesnike, in iz del par pesnikov je tudi citiral nekaj verzov. V predavanju, ki je trajalo nad eno uro, je podal prav dobro sliko o predmetu in zadovoljil je z njim vse prisotne.

Ivan Molek bo imel v klubu št. 1 v tej sezoni še dva predavanja, in sicer, "Boj med cerkvijo in znano" in "Socialni ideali". Razen teh bomo imeli več drugih predavanj ter diskuzij, o katerih bo pravočasno sporočeno.

Decembra enkrat (datum še ni določen) bomo imeli diskuzijo o predmetu "Ali more biti dober socialist dober katoličan in obratno", ki jo otvorita s kratkimi referati I. Molek in F. Godina, potem sledi razprava. Vstop prost članom in nečlanom. — P. O.

NI PIVA, NI DOBRIH ČASOV.

BUHL, MINN. — V tem okolišu je dobil večino Smith, ker so ljudje mislili, da bo po njegovi zmagi "prišlo pivo nazaj". Ostalo je "pri starem" in bi bilo tudi v slučaju Smithove zmage. Proti Thomasu so poleg denarnih interesov agitirali tudi komunisti s svojim "Radnikom".

Po volitvah je namesto prosperitete prišla od strani kompanij še večja strogost. Najprej plačajo samostojno mišljenje oni, ki so aktivni kakor jim nalaga njihovo delavsko prepričanje. — M. M—c.

KUNA JE NAPAČNO POUČEN.

BRIDGEPORT, O. — Neki rojak mi je pokazal "Enakopravnost" z dne 17. oktobra t. l., kjer se A. Kuna v dopisu iz naselbine Library, Pa., jezi na moj dopis oziroma poročilo v Prosveti dne 19. sept. o konferenci klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ., katera se je vršila na Glencoe dne 3. sept. V dopisu pravi, da je Snoy poročal v Prosveti, kako je ta konferenca obsojala "save-unijaše" in je zaključeval, da se od takih "socialistov" drugega ne pričakuje.

Ne vem kdo je on. Jaz ga ne poznam. Vem pa, da če bi bil on na tisti konferenci, bi ne objavil takega dopisa kakor ga je. Na omenjenem zborovanju so bili premogarji, ki so delali za unijo mnogo let, in to nesebično, brez kake nagrade. So izkušeni borci na delavskem strokovnem in političnem polju. Predno so kaj zaključili, so vsako točko dobro premislili ter razpravljali o nji. Kar se tiče "save the union" propagatorjev, je bilo že dostikrat pojasnjeno, da njihova taktika ni obvarovala unije, pač pa jo še bolj razmajala. Komunisti so hoteli ustvariti ugoden teren za ustanovitev dualne unije, ki bi nudila zatočišče njihovim agitatorjem in zaradi tega je bila njihova "save the union" kampanja hinavska in lažnjiva od vsega začetka.

Kaj imamo danes? Razočarane mase rudarjev, razbito U.M.W. in pa pohlep "save unijašev" za asessmentom, ki bi ga naj delavci plačevali njim namesto lewisovcem.

Rojak Kuna, socialisti niso nikoli lomili kopja za John L. Lewisa, kar vam mora biti pač znano, če niste zaslepljeni od provokatorskih člankov v "Radniku". Socialisti so smotreno, skozi vrsto let pripravljali U.M.W., da se razvije v napredno unijo zavednega delavstva, in ko so bili na tej poti že daleč, je prišla vojna, po vojni pa "revolucionarni ekstremisti". Kakšen je rezultat, to lahko vidite sami.

Sarkastično opazko, kakšni socialisti da smo, bi si g. Kuna lahko prihranil. Ker se spodtika ob moj dopis, je šla tista opomba na moj naslov. Tam okrog je precej ljudi, ki me poznajo in g. Kuna se bi o mojem socializmu ter delovanju lahko pri njih informiral. Delali smo skupaj pred 10. in 12. leti v Moon Runu, Pa., na društvenem polju in v delavskem gi-

banju. Vprašal bi bil lahko npr. Fr. Strmljana, ali Fr. Ambrožiča ter druge, ki so tam. Če ne verujem vsakemu, ki govori za "save-unijaše" in če nočem slediti njihovim propagandistom, to še ni noben dokaz, da je moj socializem zgrešen, pač pa, da sem v stanju misliti, in zato me provokatorska taktika ne bo spravila s tira. Lewis je zlo za unijo — toda mar naj vsled tega podpiram enako veliko zlo v vrstah "save-unijašev"? Mi hočemo unijo mislečih rudarjev, ne pa unijo, ki bo služila Lewisu ali agentom "save-unijaškega" gibanja.

Rojake v kraju kjer živi Kuna prosim, da mu kdo izmed njih pokaže tega Proletarca, ob enem pa ga pridobi, da se naroči na ta list. Če ga bo vestno čital, bo kmalu dejal: Tisti socialist Snoy v Bridgeportu je imel prav. Kuna in drugi njegovih mislih so lahko že razvideli, da jim rudarji ne zaupajo in ne gredo v njihovo unijo. V drugem dopisu poročam o volilnem rezultatu v tem okraju, ki ima 40.000 volilcev. Komunisti so hoteli izbrati žalostne razmere, v katerih so premogarji, pa so poslali sem na shode Scott Nearinga ter podpredsedniškega kandidata Gitlowa, svoj angleški dnevnik so razdajali v stotine izvodih, dobili pa so komaj toliko glasov kakor socialistična stranka brez shodov ter agitacije, razen v kolikor je bilo izvršene od naših klubov. — *Joseph Snoy.*

Agitatorji na delu.

Naročnin na "Proletarca" so poslali:

Anton Jankovich, Cleveland, O.	19
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	9
Anton Vičič, Chicago, Ill.	8
John Kobal, Johnstown, Pa.	7
Anton Zornik, Herminie, Pa.	6
John Krebelj, Cleveland, O.	4
Anton Sular, Arma, Kans.	4
H. Stanich, Collinwood, O.	4
John Tancek, Girard, O.	4
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.	4
Frances Artach, No. Chicago-Waukegan, Ill.	3
Frank Rataic, Forest City, Pa.	3
John Kosin, Girard, O.	3
Tony Zalar, Lloydell, Pa.	3
Frank Barbič, Collinwood, O.	2
Joseph Klarich, Detroit, Mich.	2
Tony Zupančič, Greensboro, Pa.	2
Peter Kisovec, Detroit, Mich.	2
John Kunstelj, Arcadia, Kans.	2
Rudolph Potochnik, Detroit, Mich.	2
John Jereb, Chicago, Ill.	2
Frank Boltezar, Pueblo, Colo.	2
Marko Tekavec, Canonsburg, Pa.	2
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	1
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	1
John Turk, Chicago, Ill.	1
John Vidmar, Claytonia, Pa.	1
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	1
Frank Stempihar, Virden, Ill.	1
Jake Rupnick, Sheboygan, Wis.	1
Frank Ursitz, Sygan, Pa.	1
Louis Tlaker, Cumberland, Wyo.	1
John Goršek, Springfield, Ill.	1
John Teran, Ely, Minn.	1
Lawrence Frank, Barberton, O.	1
Martin Kovač, Aguilar, Colo.	1
Angeline Tich, Chicago, Ill.	1
Joseph Pillich, Mulberry, Pa.	1
Steve Milavec, Nokomis, Ill.	1
Martin Krasovetz, Seanor, Pa.	1
John Shabus, Milwaukee, Wis.	1
Frank Podboy, Park Hill, Pa.	1
Frank Modic, Warren, O.	1
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	1
Anton Jeram, Burgettstown, Pa.	1
Frank Zerovec, Kenosha, Wis.	1

Člani klubov J. S. Z., vsi na decemberske seje!

MESECA DECEMBRA se vrše letne seje klubov JSZ., na katerih je najvažnejša točka volitev odbora. V reorganizaciji socialistične stranke, ki je že v teku, in v povečanem zanimanju zanj med ameriškim ljudstvom, je gotovo, da pride v dolednem času tudi v naše klube več življenja.

J. S. Z. podvzame v prihodnjem letu večjo agitatorično kampanjo za pojačanje klubov in razširjenje "Proletarca". Izvedla bo tudi svoj načrt za angleško prilogo "Proletarca".

Pri izvrševanju svojih velikih nalog potrebuje pokret delavne klube. Za aktivnost so potrebni aktivni člani in tem na čelu aktivni odbori. Sodrugi, ki imate sposobnosti, ne branite se uradov, nego jih sprejmite in vršite svoje naloge navdušeno! Uspehi bodo vaše plačilo!

Kjer so člani radi stavke ali radi kakih drugih vzrokov neaktivni, zavzemite se za sklicanje seje v sporazumu z odborniki vsi tisti člani, ki hočete, da klub živi in **NAPREDUJE**.

Sedaj ni čas za resignacije! Pokažimo slovenskemu in drugemu jugoslovanskemu delavstvu, da mislimo resno, da bo J. S. Z. šla naprej in da bo delala na političnem, prosvetnem in drugih poljih delavske agitacije in vzgoje kolikor bo največ mogla.

V času mlačnosti je v takih organizacijah kakor so naši klubi tu in tam težko dobiti ljudi, ki bi sprejeli nelahko odgovornost za vzdrževanje postojanke J. S. Z. Naj se to ne zgodi v nobenem klubu na decembski seji. Sprejmite urade, v katere ste nominirani, člani pa naj z odborom sodelujejo — in nikomur se ne bo treba pritoževati radi "mrtvila", ker ga ne bo!

Pridobimo v naše vrste vse one, ki so že kedaj bili člani JSZ., in one, ki še niso bili. Pridobimo v vsak klub tudi nekaj aktivnih tu rojenih mladih slovenskih delavcev in delavk, in ti bodo skrbeli, da se bo agitacija med našo mladino za naš pokret nadaljevala.

J. S. Z. bo v bodočem letu napredovala kakor še nobenkrat doslej, ako hočete vi. In prepričani smo, da hočete aktivno, dvigajoče se socialistično gibanje!

Soc. pevski zbor
"NAPREJ"
MILWAUKEE, WIS.

v nedeljo, 2. decembra

KONCERT IN OPERETA

v S. Side Turn dvorani.

Pričetek koncerta ob 2. popoldne.

SPORED:

- 1.) Marseljeza.....orkester E. E. Heim
- 2.) Geslomoški zbor "Napreja"
- 3.) (a) Adijo, le zdrava ostani / mešan zbor
(b) Fantu { "Naprej"
- 4.) Mornar, bariton solo.....Joe Tesovnik
- 5.) Pesempevski klub "Danica"
- 6.) Savasopran solo, Marie Samonig
- 7.) Pesemženski pev. klub
"Planinska roža"
- 8.) Divja rožica....(dvospev) C. Muškatovec
in Joe Tesovnik
- 9.) Slovo domovini...mešan zbor "Naprej"
- 10.) Slovenskim mladenkam..(dvospev), Ma-
rie Samonig in Anna Puncer
- 11.) Pesemženski pev. klub "Zarja"
- 12.) V mraku.....(sopran in tenor) Marie
Samonig in Tom Petek
- 13.) Venček narodnih pesmi.....moški zbor
"Napreja"

Pesmi v venčku: 1. V Kranju; 2. Zelje je roštala; 3. Ljubca povej; 4. Al' me boš kaj rada imela; 5. Glej, glej, kak mimo gre; 6. Mrzli veter tebe žene; 7. Snoč je bil lep večer; 8. Čuk se je oženil; 9. Ljubca moja, kaj si strila; 10. Venček na glavi se; 11. Sladko je vince; 12. Rože je na vrtu plela; 13. Nekdaj v starih časih; 14. Tamkaj v štajerski deželi; 15. Stara pa šnobelco ima.

Samospve in dvospve spremlja na klavir E. E. Heim.

ZVEČER OB 7.

"GYPSY ROVER"

opereta v 3. dejanjih.

Vprizoritelj:

Izobraževalni odsek S. N. D., Waukegan, Ill.

Frances A. Artach vodi zbor in orkester.

Frank Pierce vodi režijo.

Spremlja orkester iz Waukegana.

Vstopnina 50c. Rezervirani sedeži posebej.

**Nov uspeh pevskega zbora
 "Sava"**

Na koncertu "Sava" v Chicagu prošlo nedeljo sem želel, da bi ga poslušalo več ljudi. Toliko prizadevanja in truda, dobro izvajanje spored, ki je vse zadovoljil — pa si misliš: dvorana bi morala biti nabito polna. Ne samo tri sto — pet sto ljudi bi moralo biti v nji, če ima za toliko oseb prostora, in ne bilo bi jim žal, četudi bi se drenjali.

"Sava" je ostala zvesta obljudi, da bo ta koncert boljši od prejšnjih, in je dokazala, da se res izpopolnjuje.

Spored je imel 14 točk, ki so bile izvajane brez odmora. Ne bi škodilo, če se da kje vmes kakih deset minut presledka.

Izmed pesmi na sporedu je bilo pet slovenskih, ena hrvatska in pet angleških. Tolikšen odstotek se mi zdi za slovenski koncert malo prevelik, kajti udeleženci so največ rojaki iz domovine, razen tega pa imajo priliko čuti angleške pesmi v raznih glediščih. Je prav, da jih je nekaj, in to radi tu rojene mladine, ki je zastopana v zboru in med avdienco, pa tudi radi prakse; takole kake tri štiri bi zadostovale.

Dasi je bil spored dobro izbran najsibo glede slovenskih ali angleških pesmi, je bil malo "presentimentalen" kar se petja tiče. Za "efekt" se izplača zapeti tudi kako poskočno, kak živ, korajžen "juhuhu", da se vlije življenje tudi avdienci. Šubelj npr. je to zapopadel in s svojimi koncerti dobro uspeva. Saj je takih slovenskih pesmi mnogo.

Koncert je bil odprt s pesmijo "Gor čez jezero", ki jo je zapel "Savin" mešan zbor. Populariziral jo je menda A. Šubelj, kajti na "Lirinem" koncertu jo je pel A. Alujevič, na "Savinem" zbor in isti večer jo je pela na svojem koncertu tudi "Jugoslavija". Razen te je pel "Savin" mešan zbor A. M. Hessovo skladbo "If Aeroplane Went to Heaven" ter H. Volaričev "Ljudmilo". Slednja je bila izmed vseh, kar jih je pel mešan zbor, najboljša. Solisti v nji so bili Louis Žele tenor, Emily Gonzales sopran, in Ana Mihelčič alt. To in preje imenovano, kateri je pel mešan zbor, je spremljala na glasovir Miss Frances A. Artach, na gosli pa Miss Eva L. Meyer in Miss Alice Artach.

Ženski zbor "Sava" je zapel H. Hagerdornovo "To a Wild Rose" jako ubrano, "Pale Moon" (F. K. Legan) so zapele sestre Julia in Stephania Kochevar ter Anne Duller, vse tri dobre, izvežbane pevke. D. Jenkotovo "Na tujih tleh" sta peli v duetu Mimi Rojina in Anna Mihelčič, ki sta jo na željo avdiencije ponovile. Lep duet, in želel bi, da nas včasih razvedri še s kakšno "veselo".

Tudi kvartet smo čuli, v katerem so zapeli M. Wayneovo "In a Little Spanish Town" Louis Žele, Donald J. Lotrich, John Kochevar ter Chas. Pogorelec. Potem so dodali še "Ko psi zalajajo". Pel je v lepem soglasju, toda ne z "odersko drznostjo". Več vaje in večkrat, pa si bo "Sava" razvila dobre kvartete in duete.

"Majki" (Hatse) in "Oj dekle kaj s' tak žalostna" je pel Ivan Beniger, ki ima res lep, prikupen liričen tenor. Kar bi želel od njega, je več mimike, kadar poje sam, pa bo njegov sloves nagloma rastel.

Vse te točke so izvajali člani in članice zbora

"Sava". Gostoval je baritonist Ludvik Skala, ki je zapel v solu "Rdeči sarafan" (A. Foerster) ter angleško "Do Not Go, My Love". Moral je ponavljati, in dobil je avplavz, ki je dokazoval, da je občinstvu z obema pesmima izredno ugajal. Prvič na "Savinem" koncertu je gostoval srbski tamburaški zbor "Crvena Zvezda", odsek kluba št. 20 JSZ., ki je zaigral S. Ilijaševo skladbo "Ljubi svobodo" in je potem na zahtevo dodal še en komad. Na violino je igral Louis Vitez "Uspavanko" (Fran Gerbič) in "Humoreske" (Čajkovski), na glasovir pa ga je spremljala Miss P. Bissing. Louis je že znan naši avdijenci iz prejšnjih nastopov. Prvič na "Savinem" koncertu smo videli Miss Frances Omerza, ki je za svoja mlada leta prvovrstna pianistka. Zaigrala je "Flower Song" (Lange) in "Farewell to the Alps" (C. Bohn). Naj še pride in zaigra tudi kaj slovenskega.

Mrs. Emily Gonzales je deklamirale Oto Župančičeve "Moje barke" in "Hi!" Je dobra pevka, pa tudi deklamira lepo. Njen nastop je jako ugajal. Pozdravni govor je imel predsednik "Save" Frank Alesh.

Po koncertu se je razvila domača zabava, člani zbora so bili veseli uspeha, pa so se po večerji razvneli in peli še v spodnji dvorani pri mizi, pa kako navdušeno! Na odru navadno niso tako živi.

Za uspeh koncerta gre zasluga razen zboru tudi pianistki Miss Frances A. Artach in drugim, ki so pomagali na odru in v dvorani ter po programu pri raznih delih. Stroški so veliki, in da se jih zmaguje, je potrebna čimvečja kooperacija ne le članov in članic zbora, ampak vsega kluba št. 1 ter prijateljev "Save".

F. Z.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. P., Collinwood. — Vaše odgovore predložite preiskovalnemu odboru kluba št. 27, ki bo razmotril o njih, jih uvrstil v svoj zapisnik ter jih poslal eksekutivi s svojimi komentarji. Dokler ne bo preiskava končana, ne priobčimo o tej zadevi nobenega dopisa.

Advokatje znajo prepričati

"Kaj, vi odstopate od svojega priznanja? Saj ste vendar v vseh podrobnostih opisali svoj težki prestop!"

"Da, toda moj advokat me je prepričal, da sem nedolžen, in da sem napravil priznanje le pod vašim pritiskom."

□ VŠČIPCI □

ČE HOČEMO SVETNIKA, JE TREBA DENARJA.

Nedavno sem čital v enem katoliškem listu, da je bil škof Slomšek gotovo svetnik, tudi čudeže je delal, a v Rimu pri vsevednem, nezmotljivem papežu še nič ne vedo o tem. Treba jim je torej povedati, in treba je poleg tega vso stvar dobro dokazati pred posebno papeževo komisijo, to pa stane mnogo denarja. Zatorej roke, posežite v žepe! Jaz sem premišljeval ter si kupovanje svetnikov takole zamislil: Gotovo je večina svetnikov, ki jih imamo v pratiki, kupljenih, drugače ne bi bilo med njimi toliko grofov, knezov, škofov in drugih mogočnih ljudi. Revez, čigar sorodniki niso imeli denarja, niti ne vpliva, niso mogli svojemu svetniku nikoli pridobiti priznanja pri božjemu namestniku na zemlji. Dajte sveti stolici \$50.000 v dokaz, da je bil Slomšek svetnik — pa bo svetnik! — Janez Spoznavalec.

NAŠI PROMINENTI.

Volitve so za nami in prominentnih Slovencev in Hrvatov "palitišni" več ne potrebujejo. Nastala je velika suša; tudi čikaško glasilo prominentnih Slovencev zopet neredno izhaja. Kot znano, so najprominentnejši zmagali in so jako veseli. — RK.

LEWIS DOBI NAGRADO.

Če bi bila določena kaka nagrada za hlapčevstvo, bi jo moral dobiti John L. Lewis, predsednik U.M.W. Mož je agitiral za Coolidge pred štirimi leti, zato ker je Coolidge prijatelj delavcev. Bil je izvoljen in potem je štiri leta molčal ter molče pomagal izkoriščevalcem. Za Hooverja je Lewis agitiral, ker nam bo ohranil prosperiteto. Hoover jo sedaj uživa v Južni Ameriki — kje pa vi? — Pittsburška cekarica.

PLEŠCI V GLAVI IN POD NJO.

Znani Wahčič oglašja svojo žavbo za rast last in brk v "Ave Mariji" in "Radniku". Če bi bilo kaj vrednega v nji, bi imel njen gospodar lepe lase, ne pa svetniški sijaj vrh glave. V Radniku včasih pripoveduje kar na prvi strani kako že po par tednih uporabljanja te pomade zrastejo plešcem lasje. To je v popolnem soglasju z "revolucijo", kajti Wahčičev trade znak je ves poraščen "boljševik", kakršne malo kapitalistični listi. — C. Kmetec.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča ro-jakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadrúžne banke, (On account of Zadrúžna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadrúžni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadrúžni zavež.

ALI BO SEDAJ RES MIR V COLLINWOODU?

Ali mislite, da bo sedaj v Collinwoodu, ko je Jos. Pezdirc napravil dolgo izpoved, mir? Jaz zelo želim to, a se bojim, da smo se pričekali največkrat za prazen nič ko tukaj še ni bilo "generala kikarjev", in da se dostikrat skregajo tudi tam kjer ga ni zraven. En sam človek ne more pripraviti vso naselbino v kreg, vsaj ne za dolgo časa. — *P. Pengov.*

KEDAJ JE ČLOVEK JUNAK?

Kadar se močnim ne pusti izrabljati. In če se pusti nekaj časa, pa potem popravi pregreške, je junak, ako se pri tem ne pusti zopet drugim izrabljati. *J. P.*

VELIKA PODPORA.

Paul Babich, West Allis, Wis., je navdušen čitatelj "Radnika". Kadar je "Radnik" v stiski in prosi pomoč, se Babich ne odzove s kvodrom ali pol dolarjem, ampak pošlje od \$25 do sto dolarjev. Nedavno jih je poslal zopet sto in obljublja, da jih bo še poslal. Taki prispevatelji omogočajo, da "Radnik" izhaja, poleg teh pa pomagajo še razni fondi. *I. Pinevič.*

"SAVE THE UNION."

"Save the Union" klika med Hrvati jo rešuje sedaj z bojem proti uredniku "Zajedničara" Petraku. Petrak je človek liberalnih nazorov, in nekaj časa ob

priliki detroitske konvencije HBZ. je skušal biti komunistom prijazen. A vse kar so zahtevali ni mogel storiti zanje. Sedaj sistematično delujejo, da ga "skinejo" z uredništva. Klerikalci jim pomagajo. Če se jim namen posreči, bo prihodnji urednik klerikalec, ne prosvjetaš ali komunist. Ekstremisti so voda na mlin reakcije. — *Pittsburska cekarica.*

DVE SFERI VPLIVA.

Slovenski Cleveland je razdeljen v dve "sferi vpliva". Ena je ob St. Clairju, druga v Collinwoodu. *J. Pengov.*

ALI JE VAM KAJ ŽAL?

Ali vam ni nič žal za proč vržene glasove? Kdor je glasoval za Smitha katoličana, ga je vrgel proč. Kdor je glasoval zanj zato, ker je za močo, ga je vrgel proč. Kdor je glasoval zanj zato ker je demokrat, ali zato ker je "boljši kot Hoover", ga je vrgel proč. Če ste glasovali za Hooverja, ste vrgli glas proč. Ampak vi ste hoteli zmagati, in ste zmagali. Zmagovalci si navadno razdele plen. In si ga dele tudi sedaj, toda vi, ki ste pometali svoje glasove proč, niste med njimi. — *John Gorjup.*

G. K. NI NIČ POMAGALO.

Geo. Kutuzoviču ni njegovo republikanstvo nič pomagalo, kajti njegov kandidat, ki mu je v okrajni palači dal delo, ni bil ponovno izvoljen. Ali se mešetarenje s prepričanjem radi revne službi izplača? V vrstah Prosvjetnega saveza bi morali v svojem interesu, v interesu načel, ki so jih nekoč propagirali,

Dr. Otis M. Walter**Zdravnik in kirurg**

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

Frank Mivšek

COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovenec in Hrvat

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinj, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

**OGDEN
HIGHWAY
GARAGE**

Gesolinska postaja in zaloga
avtomobilskih potrebščin.
Popravljamo avtomobile.
Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Ciril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

**FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA**

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajni-
štvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

črtati taktiko, ki vodi v demoralizacijo. Po novem letu se bodo socialistični stranki pridružile lahko razne organizacije v celoti z znižano članarino. Mar ne bi bilo koristno, da J.P.S. najde samega sebe predno zabrede preveč v kak Jugoslovanski klub, kakršen se od časa do časa ustanovi v interesu koruptnih republikanskih in demokratičnih političarjev? Napravite enkrat korak, ki vas bo vreden, in videli boste, da dobi J.P.S. potem res pravico do življenja in zato bo živel. Če tega ne storite, bo shiral. — Ar.

Sheboyganski oder

Prva predstava v letošnji sezoni, katero priredi dramski odsek kluba št. 235 JSZ. v Sheboyganu, Wis., bo Engelbert Ganglova štiridejanska drama "Sin".

Vprizorjena bo v nedeljo 9. decembra zvečer v Fludernikovi dvorani. Začetek predstave bo kot običajno ob 7:30 zvečer. Več o tej lepi in obširni drami bomo poročali prihodnji teden. Za danes opozarjamo na to igro posebno naš ženski svet.

Kakor prošla leta, se bo dramski odsek našega kluba tudi v tej sezoni potrudil, da vprizori celo serijo iger razne vsebine. Kakor ta, bodo tudi vse nadaljne letošnje sezono vprizorjene igre take, ki jih naša publika v Sheboyganu še ni imela priliko videti.

Želimo, da naše občinstvo, kakor v preteklosti, poseča naše predstave tudi v bodoče z istim zanimanjem in naklonjenostjo. Dramski odsek soc. kluba pa se bo z vso energijo potrudil in vam nudi priliko diviti se in uživati lepoto slovenske drame.

Dramski odsek kluba št. 235 JSZ.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TACHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljentinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Tel.: Crawford 1031.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski

ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

Listu v podporo.

XIII. izkaz.

Milwaukee, Wis.: John Juven, \$1; John Shabus, 60c, skupaj \$1.60.

Kenosha, Wis.: Frank Žerovec, 60c.

Detroit, Mich.: Jacob Gorup, \$1; Rudolph Potočnik, 95c, skupaj \$1.95.

Valley Home, Calif.: M. Strojani, \$1.00.

Collinwood, O.: H. Stanich, \$2.15.

Girard, O.: John Kosin, \$1.00.

Tollerburg, Colo.: Louis Slavec, \$1.00.

Chicago, Ill.: Neimenovan, \$1; R. J. Zavertnik, 50c; Frank Omahen, 25c; Neimenovana, 25c, skupaj \$2.00.

Arcadia, Kans.: John Kunstelj, 95c.

Brownston, W. Va.: Frank Klemenc, \$1.00.

Rains, Utah: John Glavan, 50c.

McDonald, Pa.: Lawrence Kaučič, \$1.25.

Pueblo, Colo.: Frank Pogorelec, \$1; Neimenovan, 50c, skupaj \$1.50.

Moon Run, Pa.: Konferenca klubov in društev Izob. akcije zapadne Penne \$20.00.

West Allis, Wis.: Anton Demshar, \$1.00.

Boone, Colo.: M. Pogorelec, 50c.

Cicero, Ill.: John Bartel, 50c.

West Newton, Pa.: Joseph Zorko, 35c.

Skupaj \$38.85, prejšnji izkaz \$540.33, skupaj \$579.18.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uradije od 2. do 4. pop., in od 6. do 8. zvečer izvzemši srede in nedelje.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regali, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvaških ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvaških rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Obširen koncertni program milwauškega "Napreja"

V nedeljo 2. decembra imajo milwauški in okoliški Slovenci priliko iti na koncert, katerega program je res obširen in tudi dobro izbran. Popoldanski koncert, ki se prične ob 2., zaključi moški zbor "Napreja" z venčkom narodnih pesmi. Sodelovali bodo zbori, poleg teh pa v sporedu tudi solospeli in dueti.

Zvečer ob 7. se prične predstava tridejanske opere "Gypsy Rover", ki jo vprizori Izobraževalni odsek waukeganskega S.N.D.

Prečitajte spored koncerta, ki je objavljen na drugem mestu v tej številki, in videli boste, da v gornjem stavku ne pretiravam. S. S. Turn dvorana, v kateri se bo koncert vršil, bo gotovo napolnjena in tudi koncert bo gotovo koncert, ki bo delal čast "Napreja" in milwauški naselbini. — *Ljubitelj petja.*

Tiskovni fond za angleško prilogo "Proletarca"

Detroit, Mich. — Frank Oblak, \$2.50; Klub št. 114, JSZ, \$2.30, skupaj \$4.80.

Waukegan, Ill. — Anton Novak, 50c.

Skupaj v tem izkazu \$5.30, prejšnji izkaz \$368.26, skupaj do 25. nov. \$373.56. Manjka še da bo dosežena minimalna vsota \$126.44.

NAŠE GIBANJE V BURGETTSTOWNU.

BURGETTSTOWN, PA. — S socialističnim gibanjem imamo velike težkoče, ker manjka med delavci razumevanje zanj in pa agitatorjev. Pri volitvah so se razdelili delavci tudi v tem kraju med republikance in demokrate, na svojo stranko pa so pozabili. Po volitvah so zopet radikalnejši.

Klub JSZ. je težko obdržati, ker ni zanj pravega zanimanja in pa volje za aktivnost. Upajmo, da bo v prihodnjih letih delavstvo postalo bolj misleče ter se bolj zanimalo za svojo stranko. — *Poročevalec.*

ZAHVALNI DAN

je uničen, ako vaš želodec ni v redu. Zato bodite pripravljeni z uživanjem

Trinerjevega Grenkega Vina

kateri vzdrži vaš želodec v redu. To blagodejno zdravilo vam povrne tek do jedi, pomaga prebavi in odpravi želodčne pline, glavobol, nervoznost, zapeko ter nespečnost. Vrednostni kupon v vsakem zavoju. Pri vseh lekarnarjih. Brezplačni vzorec, samo enega za vsako družino, dobite od Joseph Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime

Ulica

Mesto, država

DENARNE POŠILJATVE ZA BOŽIČ V JUGOSLAVIJO

pošljite skozi našo banko, kajti naše mnogoletne skušnje in zveze s prvimi jugoslovanskimi bankami nam omogočajo točno in naglo postrežbo po najnižjih cenah. Za vsako pošiljatev jamčimo.

VEC MILIJONOV DINARJEV je bilo že poslanih skozi našo banko in izplačano tisočerm prejemnikom v njihovo največje zadovoljstvo.

ZA BOŽIČNI IZLET V JUGOSLAVIJO vam nudi vsa navodila naš potniški oddelek. Zastopamo vse parobrodne črte in vas lahko odpremimo v staro domovino po kateri črti hočete sami in to z najboljšimi in najhitrejšimi parniki popolnoma varno in udobno.

Največja slovanska banka v Ameriki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.